

АНІ НАЙМЕНШОГО КУСНИКА
УКРАЇНСЬКОЇ ЗЕМЛІ ВОРОГАМ!

БОРІТЕСЯ — ПОБОРЕТЕ!
Т. Шевченко

УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДСЬКЕ СЛОВО

UKRAINIAN COMMUNITY WORD

НЕЗАЛЕЖНИЙ ОРГАН УКРАЇНСЬКОЇ СУВЕРЕННО-СОБОРНИЦЬКОЇ, ТРУДОВО-ДЕМОКРАТИЧНОЇ
І РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ДУМКИ.

ВИХОДИТЬ МІСЯЧНО

Видає: Українська Громада імені Микити Шаповала в ЗДА. Редагує: С. Зеркаль

Передрук статтів або їх частин дозволяється, але тільки з зазначенням джерела.

Статті підписані власним прізвищем автора, не завжди висловлюють погляди чи становище редакції і за них від-
повідають самі автори.

За надіслані до вміщення в журналі статтів, поезії, наукові праці то-що редакція не виплачує авторам ніяких гонорарів
і не вступає з приводу цього в ніяке листування.

Редакція застерігає собі право скорочувати надіслані матеріали і правити мову. Редакція не вступає в ніяке листування
з авторами з приводу цього. Незамовлені і не використані матеріали звертаються лише тоді, коли автор матеріалів ви-
разно це собі застеріг і коли долучив заадресовану до себе коверту з відповідною поштовою оплатою.

Передплата виносить: річно 3.50 дол., піврічно 1.80 дол. Поодиноке число 30 цент.

Всі листування і пересилання грошових внесків просимо засилати тільки на подану адресу.

P. O. BOX 103, BROOKLYN 25, N. Y., U. S. A.

Рік IV.

Новий Йорк, Червень, 1956 р.

Чис. 6/42/

З М І С Т :

1. С.Зеркаль: Микита Юхимович Шаповал.....	Стор	123.
2. Андрій: В альбом Лихам.....	"	127.
3. Польська сліпота.....	"	128.
4. М Шаповал: Мандрівне /Продовження/.....	"	129.
5. С.Зеркаль: Минулість і майбутність України /Продовження/.....	"	135.
6. С.Дулібич: Листи з Бразилії. Х. Московські комедіянти в Лондоні.....	"	141.
7. Вітальна промова Ради Лондонського Графства.....	"	144.
8. Б.Левіцький на волі.....	"	145.
9. Ікроїди. Оголошення про листування М.Ю.Шаповала. Про передплату.....	"	146.

МИКИТА ЮХИМОВИЧ ШАПОВАЛ

Др. соціології,

міністер земельних справ Української Народньої Республіки.

Народився 8 червня 1882 р. в с. Сріблянці, Україна.

Помер 25 лютого 1932 в м. Ржевницях, біля Праги, Чехи.

МИКИТА ЮХИМОВИЧ ШАПОВАЛ.

8 червня 1882 - 8 червня 1956.

В селі Сріблянка, Бахмутського повіту, в бідній кріпацькій родині народився Микита Юхимович Шаповал. Дід М.Ю. працював у поміщиків, і батько народився в кріпацтві, але вже не кріпачив, бо в 1861 році прийшло звільнення з кріпацтва. Люде стали вільні по закону, але не вільні від панської роботи. Батько М.Ю. був забраний до війська, а повернувшись з війська не дістав земельного наділу, лишився без землі і пішов працювати наймитом до панів або заможних козаків - селян.

Мати М.Ю. походить з козаків - Самоткаленків. Доля козачки Наталії Самоткаленкової була кращою як козачки Олеси Жари з повісті Марка Вовчка. Хоч були бідні та були вільні. Народилося у їх 8 синів і 1 донька. Всі діти виїхали в люде, щобто - здобули освіту і жили по-людськи.

Микита Юхимович був другою дитиною, пішов до селянської школи народної і закінчив з відзначенням, потім до лісничої школи і закінчив її також з відзначенням, після цього став на службу в лісівництві.

З ранніх літ почав віршувати і писав оповідання та новели.

Потім військова служба, військова школа, після закінчення її одержав старшинський титул підпоручика, революційна чинність у війську, військовий суд, звільнення з війська без офіцерського чину, паспорту і навіть цивільного одягу.

Після блукання без паспорту нарешті дістав працю коректора в газеті "Рада". Потім з гуртком товаришів однодумців, як П.Богацький, Л.Будай, Ю.Вудж, О.Коваленко, В.Скрипник, Гр.Чупринка, О.Шаповалова і інші організував видавання місячника "Українська Хата" в Києві, що виходив від 1909 до 1914 року, аж редактора і видавця Павла Богацького чорносотенна російська адміністрація вислала в Сибір а журнал закрила.

В 1911 році змушений обставинами залишити Київ і виїхати на службу в лісництві Терещенків, на Чернігівщині, але працюючи в лісі, далеко від Києва не покинув праці і в "У.Х." Від початку і до кінця М.Ю. залишався редактором "У.Х."

Весна 1917 року принесла волю поневоленим народам в Російській тюрмі. М.Ю. покидає високо плачену службу в лісництві, переїздить до Києва і поринає у революційну діяльність.

Пробудження України в 1917 році так оспівує Микита Юхимович:

"Грижа небо, грім гуркоче,
Знявся гармидер, галас, зик,
Блискавки стріляють в очі,
Грає чорний гурт музик.

Україна разом рине,
Грають сурми, крик бандур!
Гуркотить гніздо орлине
І рекоче: гур-гур-гур...

Разом прапор, шаблі - вгору.
Грайте гасло з чорних сурм.
Україно, геть покору -
Вий з гармат, лети на штурм!

Україна встала, організує свої сили, створено Українську Центральну Раду, організується українське військо, кожний день приносить нові радісні події. Микита Юхимович цей радісний і творчий момент захоплює поетично так:

Нарешті встала Україна як титан -
Розбила ланцюги, зняла кайдани,
Зацвів і зашумів нарешті дивний лан,
І ожили Шевченкові могили і кургани.

Заплакали від радощів тополі, хати,
Ще вище піднялись високі гори,
І хвилі Дніпрові ще краще стали грати,
І з краями шумом покотились в море...

Україна ожила немов засватана вдова,
Вдовиця вбога, що все нила сиротою...
В степах широких - ах, блиснула булава
І покотилася слава тирсою святою.

І ми всі бачили, як над Дніпром піднявся
З могили дивної Кобзарь Великий,
Та гордо випроставсь, у гору знявся,
Й пішов співаючи блаженно ясноликий.

Дивись, Кобзарю, на твою Україну,
Яку Ти виплекав колись.
Хоч сліз чикало Ти пролив беззипину,
Але ті слези всі - недарма пропливись:
Вона іде на поле.

Ох, боже мій, яке велике серце треба мати,
Щоб радість витримати і пережити, /нати,
Щоб в щасті не згоріт, не впасти, не стог-
и об землю голову щасливу не розбити.

О, чудо осяйне, Каліка наша встала,
Заплакала, утерлася, засіяла,
Мов під вінець пішла царівна молода,
За котрою щасливо світ весь загляда
І молиться...

Микита Юхимович стає членом Української Центральної Ради, членом Українського Військового Клубу і один із перших береться до організації українського війська, потім міністром земельних справ Української Народньої Республіки. Співавтор Універсалів Української Центральної Ради і займає ще інші відповідальні місця та поринає у творчу працю на відбудову Сувереної України.

Після насильного захопту влади ген. П.Скоропадським та розгону Центральної Ради, М.Ю. входить від Української Партії Соціалістів-Револуціонерів в Український Національний Союз як генеральний секретар. Разом з Володимиром Винниченком підготували всенациональне повстання проти узурпатора ген.П.Скоропадського і його влади, за проголошену федерацію з Московськими монархістичними генералами для відновлення монархістичної тирми народів - Росії.

Повстання дуже швидко і добре організоване вдалося. Пучист П.Скоропадський та його влада з московських поміщиків, генералів і капіталістів над українським народом була повалена і відновлено сувереність Української Народньої Республіки.

Від найвищої і найпочеснішої владної функції - члена Директорії Микита Юхимович відмовився, прийняв обов'язки керівника пошти і телеграфів, трохи пізніше входить в склад Уряду УНР, як міністр земельних справ. Світоглядом належав до Української Партії Соціалістів - Револуціонерів, центральної течії і був членом Центрального Комітету УПСР.

Орієнтація правих коаліційних партій в уряді УНР та Української Соціально-Демократичної Робітничої Партії на Антанту і її сателітів Польщу і Румунію в січні 1919 року приводить до кризи в Директорії і Уряді УНР. Коаліційний ліво-центристський Кабінет Міністрів В.Чеховського 13 лютого 1919 демісіонує, втім числі і М.Ю., як міністр земельних справ. До влади приходить коаліційний правий Кабінет Міністрів С.Остапенка, який беззастережно пішов на співпрацю з Антантою і її сателітами.

М.Ю. з доручення ЦК УПСР виїздить до Станіслава, але тут для М.Ю. місця на Українській землі не знаходиться. Міщансько реакційний уряд ЗУНР, зложений зі старих досвідчених "політиків" - австрійських радників, адвокатів, поміщиків, жандармів і інших демократичних та радикальних лідерів заарештовують М.Ю. разом з М.Бішаном і Василем Пачовським, запроторюють до Станіславської тюрми і віддають під Воєнно-Полевий Суд. Ці події М.Ю. зичив в таких віршах:

"Мені однаково, чи буду
Я жити в Галичині, чи ні -
Нема помешкань! В халабуду
Заліз, як пес, на чужині.

І вже свій цукор доїдаю,
І борошна уже нема -
А де добуду - я не знаю
І Харчовий Уряд не зна.

Мені однаково, чи згину	Чи там, чи тут - однаке лихо,	Та не однаково мені,
До двадцять чотирьох годин,	Який мені з того гараж	Як Україна вільна стане,
Чи знов поїду на Україну,	Кума казала Ковалюха.-	А я лишуся в Галичині,
Як незаконний громадянин.	Там большевик, тут Парабач.	А в Києві підуть галичани.
/12.IV.1919, Станіславів/		Ох, не однаково мені.

А на другий день М.Ю. описує своє переживання в Станіславові так:

Весна чудесна в пишній шаті	Партійні мріють про газети,	Бодай побігла їх година,
У Станіславів надійшла,	Але друкарень - ні - ні - ні,	Усіх політиків, бо їх
Повеселішало у хаті,	Свирбить пописувати памфлети,	Здря не позбудеться Укра-
Мов цукру й нафти принесла.	Та папір згинув на війні.	Хоч будуть вже куря/на
		на сміх.
На Липовій крба весела,	Старі кричать про "тверду владу",	Мій фелъетон, немов до
У парку гомір підлітків,	Молодші мріють про Денрад,	чаю
Мікроби руху нищать села,	Хто же не знав "Советську раду",	Замість варення - огі-
Іде навал большевиків.	Той побалакать про це рад.	рок
	- - - - -	Про що писати уже не
		маю
	Хтось по серцю ударив громами,	І Й на цій скінчаю свій
	Світло сонця позаступав він,	І урок.
	Я лишивсь розмовляти з стінами,	І - - - - -
	Мов розбитий "потоплений дзвін".	

/13 квітня 1919, Станіславів/

Нарешті на протест організованого робітництва М.Ю. звільняють з тюрми і викидають за кордони України - до Угорщини.

Микита Юхимович оплює і проти власної волі опиняється на еміграції! Деякі політикомани, матеріалістичні торбожвати і хами тепер пишуть, що М.Ю. покинув Україну і втік, здезертував. Безсовісні брехуни і наклепники!

Якийсь французський імперіяліст Ерве, журналіст і письменник, москофіл і полонофіл в своїй газеті висловився проти змагань України. М.Ю. на це відповідає своїм поетичним твором так:

/Закінчення/

"А що до земельної реформи,
Іб ніби маєм вирізати усіх панів,
Забрати землю і на трудові норми
Для селян віддати простор ланів -

Дозвольте дякувати за Ваші міркування
Під ясности думок і певних знань,
Народ наш переніс зниження,
Іб більш, ніж ворожих зіткань.

То правда, тільки різанини
Панів московських, польських і жидів,
Робить не будемо, щоб по Україні
Хизак експлуататор по очердів.

Перенесе і Ваші мудрі думи,
Достойні сили Франції й свобод -
Він бачив всячення
Такий Український наш народ.

Французька етика цього не дозволяє,
А радше техніка, бо спосіб є
Душити усіх підряд, і хай народ конає
Увесь, коли француз про його узнає.

Але, мій друже, брехати не можна,
Не можна навіть самоту Е Р В Е
Бо народ має звичку наш тривожити -
Всім брехунам язик рве!"

У нас в культурному безлюдді ~~Е~~-ів
Народніх ворогів - культур-п'явок,
Так зпаних Вами інтелігентів,
Іб пишуть весь дорібок під низок.

/17 квітня 1919, Станіславів/

Зі Станіславова, з тюрми попадає М.Ю. до комуністичної Угорщини, в Будапешт. Проти московсько комуністичної навали воював, ворогує, а в угорських комуністів, а власне комуністичної влади знайшов місце як емігрант, від української влади ЗУНР. Чи не трагедія?

Будапештський період життя так М.Ю. описує в своїй вірші:

"Благословен новий порядок,
Новий Совітський Будапешт,
Йо привітав нас щиро - радо
Й привчив нас їсти вранці - раніт.
.....
.....

Ходю ось тиждень в Будапешті -
Наче не та уже земля:
Йо не сидів нідо в арешті,
Ніхто під носом не стріля.
.....
/27 квітня 1919, Будапешт/

Голод в Будапешті зморує і знесилює і М.Ю. хоче як найскоріше вирватися з цього "Благословенного нового порядку", старається дістати візу через Відень і виїхати до іншої якої держави, та приятелі тих, що викидали з українського Станіславова роблять перешкоди в одержанні візи.

В Будапешті М.Ю. не сидить склавши руки і разом зі своїми приятелями організує для "угро-русів" - Українців Закарпаття "Просвіту". Все пішло, ніби, гаразд, але спохватилися місцеві кацапствуєчі "угро-руські" - москофіли і мадярони і заарештували добре діло.

Після довгих турбот через Відень переїздить до молодої словацької держави: Чехо-Словаччини. Відпочинши і підлікувавши своє підірване здоров'я, переїздить до Праги і зі всією енергією і еланом береться до культурно-просвітньої, суспільно-громадської, літературної, політичної і наукової праці.

Український Громадський Комітет, 4 високі українські школи, натуральні курси, гімназія, фахові курси, видавнича справа, Робітничий Університет, Українська Селянська Спілка, Український Всепрофесійний Робітничий Союз, УПС-Р і т.д., і т.д., скрізь М.Ю. виступає або як ініціатор, або як активний учасник. Вислопочує в Чехо-Словацького уряду фінансову підтримку для шкіл, професорів і студіюючих; трудову робітничо-селянську еміграцію організує в професійних спілках: Селянській Спілці і Всепрофес. Робітничому Союзу. Написав десятки книг, між ними й такі як соціологія, перший підручник для студіюючих політику і суспільні науки, щоб знала українська еміграція, а зокрема інтелігенція суспільні процеси життя українського трудового народу.

Очолив Українську Партію Соціалістів-Револуціонерів в Еміграції і багато віддав праці для неї.

Свою безкомпромісну боротьбу з ворогами М.Ю. поетично висловлює так:

"За Україну нас катують
Нещадно люті вороги,
За неї з нами ворогуєм
Ми всі до'останньої снаги.

Степи широкі, ліси, ниви,
Загоніть - загрозотять -
Нема між нами вже зрадливих,
Колн всі хочуть вільно жить.

Вже впали наші всі герої
На полі гніту і ганьби,
Але візьмемось ми зброю
Й піднімем прапор боротьби.

Нема нам виходу. Немає.
Всі дуки сповнілись шмерть.
Хай вранці світ ворожий знає:
Україна, воля, або - смерть".

/22.IX.1922, Прага/

І так було! М.Ю. сам себе гнав не шкодуючи свого підіраного здоров'я і наганяв других до освіти, знання, культури, науки. Казав відложити тимчасом мечі і взятися за книжку, перо і навчитися спідною мити перемогати своїх ворогів. Тисячі старшин і козаків закінчили високі школи, стали фахівцями а найголовніше: суспільниками, будівничими майбутньої України. Йо за життя М.Ю. жалівся, що так не сталося! Ось конкретна і реально корисна праця для України Микити Юаніювича Шаповала.

Культурну працю серед української еміграції і для Української нації М.Ю. планував і здійснив. Приступаючи до наміченого завдання писав:

.....
"І ми багато зменяти покинем
У будучі віки вінки нових ідей,
І тьму віків прорізем вогнегострим кликом,
І шлях життя освітлим для людей".
.....

/Із Гіденника М.Ю./

Помер М.Ю. в Вжевицях, біля Праги - Чеської, дня 25 лютого 1932 року, не доживши 103 днів до 50 років життя. Перепрацьованість, боротьба чужих і своїх передчасно відірвали від творчої праці для України Д-ра Соціології Микиту Юхимовича.

Помер таким бідним як і народився. Диспонував мільонами корон і іншими валютами, помагав всім як міг, для себе не відкладав: ідеаліст, чесний, справедливий, строгий до себе. Не любив біля себе ледарів і строгим був тоді для них, інакше добрий і уважний до других. За це ледарі незлюбили М.Ю. і за життя в ганебний опосіб поборювали його самого і його працю. Людей інших ідеологій, політично-партійних противників, але чесних і ідейних поважав.

По Михайлові Драгоманові найвизначніший український емігрант сучасності. І помер Драгоманівською смертю, як передбачав сам М.Ю., говорячи в бесідах зі своїми товаришами.

В цьому місяці оповнилось 74 років від народження і 24 років від смерті М.Ю., чим далі відходить від нас роками, тим яснішим і славнішим стає його ім'я.

Микита Юхимович борець Т р у д о в о ї У к р а ї н и !

"Україна сувереною може бути тільки Трудова, інша - зістанеться в колоніальній залежності загарбників і гнобителів: чужих національно і своїх соціально", таку думку висловив М.Ю. своїм товаришам, як програму майбутньої боротьби.

С.Зеркаль.

.....

В А Л Ь Б О М Л Я Х А М !

Ха, ха, ха! Сміх бере -
Як Лях плаче за Львовом!
А де стид? Немає! А панував
Як правдива "вова"!
Ось ми бачили як поети
Тут за Львовом плачуть -
Тоті польські і ляходські
Н'о під тінню скачуть.
Де вулиця Казимира -
Стоїть там в'язниця...
Де не одну душу дала
Українська вдовиця.
За другою вулицею
Халь Ляхові чини -
Там він канцелявав
Хлопа в кожущині.
За третьою вулицею
Славно лежали було -
Там при пиві та коняку
"Бржушек" Лядський дуло.
В четвертій вже не п'яну
- Всюди однаково!

Мурі збризкані кров'ю...
І кінська підкова.
Розпанашись гей, не у своїм
- Яке ж його діло?
Не дивинця - бо чуже -
Нині його з'їло!
Га, га! А чи знав ти,
Львів? Це гординя наша!
А ти тал-ка розпанашивсь
Як Турецький Паша.
Нащо було українців
Люто їх карати?
Та і твоїм бауштам
Кров'ю годувати?
Нащо було Галгичу
Люто пльондрувати?
А ти-ж не знав сіромахо
Н'о прийде кудлатий?
І прийшов кудлач з Півночі
І братом признався -
Та до трону Ляховського
Лисом він закрався.

Чи оказав тобі кудлач
Досить тобі Ляху.
От шкандибай до Варшави
Там купати бляху.
Не будеш кувати у Галичині
Пане ти мій Ляху.
Не псуй гонтів, та втікай
Мечем не винахуй.

.

Малко, малко було Ляхам
Український Львів кидати!
А, мусіли стрім - голов
З Львова утікати!

.

Боже, боже! Шр за лемонт
Ляхи знов підняли!
На віщо ці Гайдамаки
"Польський" "Львух" забрали?
Позволь брате заспівати
Мені в кожущині -
Там тобі призначено
Пасти польські свині!

.

Та ще й цього доживеся
Й того "оловянина"
Шр й він буде утікати
Як цей дідовина!

Андрій.

↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓ ↓

П О Л Ь С Ь К А С Л І П О Т А .

Ще перед роком писав "Гонтін України": "Теперішній польський преі'єр лондонського уряду /очевидно екзильного.Ред./ Ст.Пат-Машкевич видав книжку під заголовком "Історія Польщі від II.XI.1918 - до 17 вересня 1939 р." На стор. 135 маємо таке речення: "Польща отримала стільки українців і білорусів, скільки їх могла стравити /але подавилася!Ред./ -і то була перемога програли Дювського і Грабського".

А тепер, яка була концепція Грабського і Дювського" щодо українського питання? Там же - на стор.31 маємо відповідь: "Серед "Народної Демократії" проф. Станіслав Грабський голосно висловлював погляд, що співпраця польсько-російська повинна спиратися на солідарному спротиві українському національному рухові". А на стор. 100 знову таке: "Дювський схильний був за відновлення національної Росії, вбачаючи в ній для Польщі 1/ антинімецького союзника, 2/ антиукраїнського союзника". І знову ще таке речення на стор. 109: "Дювський був проти розчленування Росії /то навіть тоді Дювський відділявся від Росії?/ тому, що вважав разом з французами Росію за антинімецьку силу... і разом з Грабським побоювався постання української держави". Ясно і одверто.

Напропаджені цитати з трьох різних джерел і погляди двох провідних людей - не "ендеків" - шопіністів, показують, що концепційно, коли йдеться про українське питання, і в практиці, вони згідні з теорією Дювського і Грабського, з теоретиком польського тоталізму, імперіялізму і захистника співпраці з Росією. Якщо є перемога концепції Дювського, то в теперішній Варшаві... бо поляки мають союзника Росію.. таки у власній столиці.

Українська політична думка за кордоном мусить мати на увазі процеси, які відбуваються серед поляків, їх аналізувати та робити висновки на майбутнє. На всякий раз зараз поза виїнятками /а ми не бачимо й тих виїнятків, бо їх таки немає.Ред./, польський провідний еміграційний актив засуджує Ялту і випагає ревізії постанов, з другої ж сторони твердо захищає Ялтинські настанови... понад наші голови вирішувати наші справи. Але це так буває в житті і в політиці, що є багато курйозів і абсурдів... Так і тут".

Нехай собі поляки думають по своєму, але Ялтинська постанова потриває в теперішніх Польських границях, до чергового світового конфлікту. В наслідок цього конфлікту Польща зовсім перестане існувати. Німці заберуть по західний беріг ріки Вісли, а Україна /хоч би й у федерації з Росією/ стане на східній березі ріки Вісли. Польська еміграція це передбачає і тому вона кидається як в гарячії.Ред.

М.Шаповал.

МАН/РІЕНЕ.

Продовження.

IV. Одділ фінанси..... Беля Чекалі
V. " соціальне забезпечення..... Франц Іянич і Кульчар
VI. " залізно-дорожний Бодон
VII. " господарський Юлій Лендіель
VIII. " публічного будівництва Александер Гарбай
IX. " робітничий..... Карло Раєр.
Секретарі..... Дієріх Сабо і Людвіг Кітайка.
Член уряду экс-офіціо головний отаман військ.

Сьогодні в газетах опубліковано, що провідники контр-революційного виступу були офіцери Стефан Кіш, Осип Графі і Владіслав Сабо присуджені до повішення. Також капітан Солтан Осват, оберлейтенант Оскар Вальдімбрехт і капітан Франц Брей присуджені за організацію пуча і провід до повішення. Багато арештованих. Сьогодні у вечорі всі біжать на Октогон-тер, щоб дивитись на вшання.

Вечірня газета говорить, що було заворушення в Уї-Пешті на фабриці, де робітники заперлись і не хотіли здаватись, аж поки їх таки якось умовили. В усіх цих випадках помічено, що був якийсь обман: повстанці захоплювали і робітників і солдат типу, що це ніби приказав Комендант Гаубріх, котрий став ніби на чолі нового конун. уряду.

Дивний обман!

В газеті "ді Цайт" і "Дер Абенд" вичитано, що Григорієв заняв Одесу і Миколаїв, а військо Директорії заняло Козятин, Винницю, Жмеринку, Житомир, Бердичів, Староконстантинів, Шепетівку. Біля Ягполя січовики налязуть зв'язок з військами Григорієва. Біля Коломиї повстало селянство проти поляків під лозунгами Соцітської Республіки. Тернопіль, Бучач, Підгайці взято українськими військами від поляків. На чолі військ стоїть ген. Павлишко.

Сьогодні гуляв по вулицях. Скрізь спокійно.

27 червня 1919.

Сьогодні газети пишуть про контр-революційний рух селян в комітаті Пешт, куди по-олано робочий батальйон для втихоуспоння на чолі з Салгуді.

Газети називають безглуздою вчорашню чутку про карі на Октогон-тер. Гаубріхт ка-зав жорбу розганяти, бо ніяких кар публічно не робиться і дарма там омакувати. Справ-ді, дуже багато любителів зібралось було!

Голова італійської місії полковник Румолді написав листа до Куна про усунення строгости кар над повстанцями, що боролись "за ідею". Відповідь Куна також е... В Ні-меччині розрухи, Гамбург в руках комуністів, лагодиться забастовка. Контр-революці-онери також ворухнуться, на чолі, здається з ген. Гренером. Чулки переказують з гали-цького посольства, що українські війська взяли Станіславів і наступають на Стрий.

28.VI.

Сьогодні підписується "паір" Антанти з Німеччиною. Цей паірний договір - найсуллі-ший документ в історії, так пишуть газети. А в Берліні такі часом нелади в чорних ко-лах: Гіндербург і Гренер подались в одставку.

30.VI.

Вчора ховали убитих при повстанні. Кажуть, було тепле свято. В провінції нелад. Селянство погрожує нічого не дати для міст. Кричуть "Геть з хидами" і інші гасла. Сьо-годні в 5 годни, як каже офіційльний беріхт, угорці почали відтягати свої війська до границі, пказаної в ноті Антанти. Мір Антанти підписано в суботу 28 червня в 3 г. 50 хвилин дня.

Сьогодні Микола Гльїч /Шраг -С.З./ представив мені якогось Гінтера, котрий був недавно на Україні і має інформації. По його словам підтверджуються попередні чутки, що Григорій увзяв Одесу і Миколаїв. Уряд Директорії ніби в Бердичеві і Митополі. Бендері і Тирасполі ніби також заняті військом Директорії.

Ленін ніби стоїть на тім щоб Україна була самостійна, лише з нею союз мати, але Раковський ніяк не хоче піти від влади, бо має своє "окреме військо". Цегельський, Сінгалевич, Баран ніби входять в якісь порозуміння з Угорщиною що-до помочи проти поляків. Ніби згоджуються на совітську владу, але Цегельський хоче бути міністром законних справ. Ньсь проєктують вроді організації тимчасового уряду на чолі з Винниченко /Цегельський, Швец, Івртос, ніби навіть я!/, Біборович /?/ яко товариш військового міністра. У Відні розпускають брехні, що ніби я редагую "Червону Україну", маю близькі стосунки з Кухом /я навіть не знайомий з ним!/ і т.п. Плуна робота брехунів діяється. Очевидно, це все штучки Біборовича, що плантував мені заткнення в Будапешті, перешкоджаючи з візою паспорта. Які нечесні ці кумігани... - просто дивовижні!

Розповідають про 5 пунктів українських умов:

1. Україна Самостійна совітська в межах Великої України, і тих етнографічно українських місцевостей бушної Австро-Угорщини, в яких більшість українців! Уряд на Україні: голова українець і 2/3 портфолів представникам українських соціалістичних партій, а 1/3 - не українцям.
2. Оборонно-зачіпний союз соціалістичних республік, які вже є і будуть.
3. Війська інших союзних республік перебувають на території певної республіки лише за згодою її уряду.
4. Кожна союзна республіка обов'язується давати всякого роду матеріальну і військову допомогу в боротьбі, як з зовнішнім так і внутрішнім ворогом.
5. Про уряд.

2 липня 1919.

Сьогодні різні чутки. В Галичині ніби вже занято Станіславів, Стрий /?/ і українські війська від Львова на 1 год. переходу. В Парижі ніби Антанта: визнає самостійність, уряд Директорії, Петлюру за генераліссімуса /?/, а за це Україна буде в рядах Антанти боротись проти большевиків.

Брак відомостей з України і цензура, що все шкидає, що їй не подобається, плодить звичайно ряд самих дивних чуток.

Сьогодні інтерв'ю в газетах Троцького, як сказав, спроба повстання на Україні проти большевиків одержала повне фіаско. Чи так справді?

Суперечні відомості просто пригноблюють.

Сьогодні в-ранці т.Галаган від'їхав до Відня.

Я написав до нашого посольства, щоб воно подбало про візу.

Чічерін телеграфує, що в Новоросійськ Антанта прислала 100.000 шт. сапдатської амуніції, 350 гармат, 150 танків і багато рушниць, кулеметів, патронів. У Владівос-току теж багато зброї від Антанти. Після підписання миру Антанти з Німеччиною тепер Франція і Англія розпочнуть акцію. Вечерня газета сповіщає, що рутуни вже пробують наступати.

До Відня прибув Севрж і знов їде до Італії. Цікаво, що вони там роблять?

4.VII.

Вчора брехні ріжні ходили за віденськими газетами, що війська Директорії заняли вже Хвастів, а в Галичині таки занятий Станіславів і Стрий, війська Грекова /?/ підійшли до Львова.

Тейллицкий з Відня приолав телеграму, що буде особисто пеклуватись в міністерстві про дозвіл мені переїхати до Відня. Подивимось!

Демаркаційну зону між Угорщиною і Чехо-Словаччиною вже встановлено протоколами про перемир'я. З Пряшева угорці вийшли.

7.VII.

Читаю повідомлення Українського Пресового Бюро з Відня за два тижні: /лись.

- 21.VI. Генерал Павленко перервав переговори з Поляками про перемир'я і наступні почав.
22.VI. Українська делегація знову подала до Клемансо заяву про визнання самостійної України, а Директорію - як її верховну владу, про матеріальну і моральну підтримку України в боротьбі з большевиками.
23.VI. Українські війська ніби взяли Єастов і Сквир, стоять в 30 верстах від Київ. Григорієв ніби заняв Одесу, Миколаїв, Херсон і йде на північ проти большевиків, що стоять на Дністрі.
19.VI. Наша делегація подала протест проти призначення Колчака, переговори з котрим ризикують порушувати свободу, рівноправність і самоозначення.
21.VI. "Рада" 5 в Парижі ніби радила над границями в українській Галичині і українсько-польською справою. Антанта ніби признала Західно-Українську Республіку аж по Сян з прилученням Буковини. Таке призначення ніби сталось ще 12 мая, а току тепер поляки її ризикують захоплюють Галичину, щоб поставити Антанта перед фактом.
26.VI. В Амстердамі московський "Голос Родины" заявляє, що большевики і поляки в союзі, про це переговорювали Раковський з одного і Слюнінський з другого боку. Результат: Полки кинулись на Галичину, а большевики ступились до Києва.

10.VII.

Читав сьогодні "Н.Фр.Прессе" за 8 липня, де є звістка з Енборга, що Денікін взяв Катеринослав. В тім же числі стаття "Боротьба проти російських большевиків", в котрій вивчається значіння української боротьби. Видно, що писала освідчена рука, а фраза "вода на мли" показує джерело інформації.

Якісь ще дивні звістки з Ойська про бої з большевиками під Курськом.

Вчора вперше купався в сірчаній воді на Маргіт-Сігеті. Завтра знов поїду туди. Взагалі нічого цікавого нема. З Відня вістей ніяких. Вчора читав багато звідошень /берихтів/, але цікавого мало. Галицький зрадник Марков і Ко в Парижі просять, щоб Лемківщину приєднати тепер до Чехії на правах автономії.

12.VII.

Газети принесли багато звісток. Харків і Катеринослав справді заняті Денікіними, як сповіщає Московське радіо від 10.VII. Таке ж радіо каже, що большевики знову заняли Жмеринку, Проскурів. Взагалі, бідна Україна! Війна з трьох боків. Займість страшна. Де-ж кінець цьому?

Вчора дістали пачку газети "Шлях" з Німеччини, видає Українська військова місія у Зальцвелді. Багато нового цікавого, що пояснює деякі справи: Раковський справді робив пропозицію Секретаріатові про союз для боротьби проти Рутунії і Польщі /проти Голубовича до Антанти 14.V.1919/; акція в Директорії про поміршення з большевиками: 15 марта заявили про це партії с-р і с-д, а 12 апріля Темницький і Везнажко. Київські делегати також пропонували те саме, але Петлюра і т.п. не згодились.

Сьогодні Штефан повернув статут "Просвіти", але без жадних пояснень і стверження. Треба робити знову заходи.

Вчора відбувся другий концерт "Руської Країни".

Є чутка, що Галаган приїде у вівторок або середу. Говорять, що сюди вже приїхали 2 представники Раковського /Ефимов і якийсь другий/.

Галичане уперто підкреслюють "свої" заслуги перед Антантаю і вірять в її допомогу. Щось страшне діється на Україні. Дивлюсь - і очі сліплють від жалю за нею.

Кінець зошити I - го.

14.VII.

Вчора одержав Шраг від Галагана про те, що Галаганові Угорський консулят у Відні не дає візи на поворот до Будапешту і щоб Шраг зробив відповідну інтервенцію перед Урядом. Друга - що Толпицький одхилив пропозицію про зачислення мене секретарем, а Стрипського аташе до тутешнього посольства.

Вчора оповіщено в рос. "Правді" і афішам, "представники" Укр.Совіт.Соціал.Федер. Республіки мають зробити в 7 год. вечора доклад про становище справ на Україні. Все це викликало тривогу. Шраг у вечері балакав приватно з Порог - що це значить, а Пор сказав, що справа з візою - десь непорозуміння і він зробить заходи /бо Куна нема в місті/, а "представники" не є представниками, бо приїхали без жадних уповноважень.

Шраг написав ноту і пішов сьогодні залагоджувати цю справу з візою.

Дивно все це є, типі більше, що новий угорський посол у Відні Агостон особисто знайомий з Галаганом. Непускання його назад до Будапешту є в усіх разі дивовижне і придушує зробити з цього важні висновки - може навіть виїхати посольству з Будапешту.

Характерна позиція надністрянців до нас надніпрянців: навіть пан Толпицький згущається і без усякої підстави одхилив призначення мене і Стрипського на вакантні посади. З истеричною чекаємо Галагана, щоб він розповів що то все значить. Мусить же він прийняти сюди приїжджіння для ліквідації справ місії. Вчорашні газети розповідають про звірства денікінських банд в Катеринославі і Харькові! Большевицьке радіо говорить, що большевики взяли назад від денікінців Новий Оскол /Куршана/. Видно, що там якась важка криза большевицтва, бо при піддержці населення большевиків ніколи-б денікінці не пройшли так далеко.

Московські комуністи зовсім невдало ведуть свої справи на Україні, котра і для їх є загадкою, що не погоджується на московський шаблон. У "Правді" вчора передруковано статтю з "Києвских Известій" про "Мелкобуржуазные партии на Украине", щоб-то про лівих українських соціалістів - революціонерів боротьбистів і українських соц.-демократів незалежників, котрі вже тепер є виключені з "Ісполкома". Криза пішла глибоко. Це показує на безтактність Раковського. Для України настали тяжкі дні: Денікін, Поляки, Румуни, московські комуністи - всі вони однаково ворожі що-до України, навіть при тім, що комуністи вже визнали "трудовіх кресьян", а не лише "беднейшее крестьянство".

Слухачий воєнно-санітарної місії Микулінський /жид/ розповідав мені таке про вчорашній доклад "представителей" України: "Один з их Кельзон з Ровно, мой товарищ, были вместе в плену, прошлый год уехал в Россию, а теперь приехал богатый. Знакомый его и мой фельдфебель - венгр говорит, что он привез на агитацию 5 миллионов рублей. Его темная личность. Как ему доверяют теперь на Украине - это секрет. А другой - он себя называет Шимов, а он, конечно, не Шимов, потому что еврей, лет имеет 20 - этот говорил про Украину, что генерал Петлюра и генерал Григорьев уже разбиты окончательно и уничтожены. Что крестьяне уже все идут с большевиками и что Украина и Россия идут заодно, их хотел разделить Петлюра и генерал Григорьев, а это не удалось.."

Они поехали на агитацию до Милкольца. Как они сюда приехали - не известно: вероятно, как венгерские или австрийские пленные. Такой способ есть".

Це майже стенографічно...

Бідна Україна, що має таких представників! Що це діється з нею? Чому всякі проїдисвіти можуть возити по 5 мільонів? Хто ж ці гроші покриває своєю працею? Хто посилає таких "представників" і хто їх контролює? Кельзон - "представник України", так їх іменує газета Берліана! Ні, це щось справді комедійне.

Хочеться кудись тікати світ за очі, щоб вже не чути й не бачити нічого "з України". Поїхали, забрали гроші: отамани, секретарі, місії, представники, агітатори.... О, бідна ти, бідна...

Лансінг прийняв і заявив, що вони твердо стоять на єдності Росії і можуть лише говорити про федерацію. Експертом Антанти по українських справах є Маклаков, Львов, Чайківський... "Демократичне Представництво Росії" Керенський, Лавксентьєв, Зензінов також не визнає України.

Шульгін і Марголін /з надністрянців Окуневський/ проповідують федерацію.

Пегельський справді їздив до Винниченка з пропозицією визнати "Советську" Україну і увійти в згоду з більшовиками. Соціалісти на цьому стоять твердо. Вже говорять про об'єднання с-р і с-д в одну партію. /мабуть йде справа про боротьбистів і незалежників.С.З./.

Грушевський був у Парижі і переконався, що там українська справа стоїть безнадійно. Тепер живе у Швейцарії. В Німеччині с-д в більшості стоять за самостійну Україну, "незалежники" ніби проти, але Винниченко передає, що порозумівся з Гаазе, який нас підтримує. В інших краях ліві соціалісти проти нас, французькі ліві соціалісти під проводом Лонге проти нас, а Тома за нас. Некорисно. Теперішня Італія проти нас, а як соціалістична - невідомо.

18.VII.

Сьогодні у "Volksstimme" інтерв'ю з ген. Драгомировим /посол Денікіна/. Признається про мету Денікіна: В Росії на 1 - 3 роки замітна воєнна диктатура, потім Царь, котрий може окликати законно- "совещательний" земський собор з воєнних, духовенства і буржуазії для виробки конституції. Польща визнається самостійною, бо це факт. Нікої автономії Фінляндії і Україні. Всякі претензії України на національне існування - "несправедливі". Вчора ввечері прилетів Індішевський з Камішня-Подільського. Розказує: галицького війська тисяч 80, воно очищає всю Галичину і переходить на Вел.Україну. Патронів і адміністрації нема. Диктатор Петрушевич, помагає йому Голубович. Петлюра одрізаний од Галичини. Військо його - недисципліновані. Григоріїв /відомий отаман. С.З./ авантюрист і тайний агент Денікіна. Петрушевич і Петлюра взаємно себе арештували. Деморалізація повна. Їдуть помочи тільки з неба. Жахно...

21.VII.

Про те-ж саме розповідається додатково, що там якась вже орієнтація на Румунію. Дивні річі діються! Вони були умовились, що Запорізька дивізія буде приперта до Дністра - то французьке командування забезпечить вільний проїзд дивізії через Румунію в Галичину, а коли дивізія переступила Дністро, то її тут розоружили Румуни, одібрали все майно, зброю, харчі і пустили пішки пройти. Віроломство повне, а вони знов думають про це. Раковський знов пропонував Петрушевичу союз проти Румун з тим, що Раковський не піде військ в Галичину, а Петрушевич не підтримуватиме Петлюру, аби його цілком знищити. Петрушевич на це не згодився.

Петлюра за цей час так змінився, постарівся, що його тяжко пізнати. Повний крах справи. Ясно, що тепер українство дійшло до кінця. Виглядів ніяких на успіх. Страшно важко.

Сьогодні має відбутися генеральний страйк в Італії, Франції, Англії і інших країнах. Як з того вийде, коли буржуазні уряди не виступатимуть проти страйку, то люди поманіфестують собі кілька годин та й розійдуться, а як де зчіпляться, то може поєхати грандіозний пожеж. Все може бути. А над нами похорон правлять.

25.VII.

Сьогодні Микола Іль'їч /Іраг.С.З./ поїхав до Відня. Вчора були іменни всіх Ольг. Газети нічого не принесли за страйк: неначе його не було! Очевидно, не удався цілком, хоч де-хто з тутешніх казав, що телеграф мовчить, ніяких звісток з Італії, Франції. Сьогодні було, що Парламент в Парижі висловив довіря Клемансо.

Далі буде.

Ой гай, мати, ой гай, мати,
Ой гай зелененький,
Ой поїхав з України
Козак молоденький.

Хоч сварився - не сварився,
Аби помирився.
А як виїхав на битий шлях -
Слізеньками вивисся.

Виїзжавши, шапку знявши,
Пізнав вклонився:
Ой прощайте, слобожане,
Може з ким сварився.

Приливайте, ляди, шляхи,
Що куряться курно;
Розважайте дівчиноньку,
Що хурить дурно.

Не жаль мені доріженьки,
Що пилон припала,
А жаль мені дівчиноньки,

/Будапешт, 14.VII.1919./Що дурно пропала.

15.VII.

Вчора комісаріят закордонних справ здибувався, коли Шраг показав їм телеграму Галагана. Кун по телефону дав розпорядження до Відня, щоб негайно візу було зроблено.

Газети приносять вістки, що большевики взяли Проскурів і йдуть в напрямку на Броди. Радіо з Москви сповіщає, що в Бродях оповіщено радянську Республіку. Населення ненавидить поляків, галицький уряд згубив усякий авторитет, Петлюра ніби програв свої справи. Читав учора беріхт від 7.VII., в якому говориться, що війська Директорії б'ються з большевиками під Кілівом.

Вчора трапились польські газети. Це жак якийсь! Повні україножерства. Мені стало моторошно після прочитання цих звірських газет. Польський гайпір здається найбільш кровожерний з усіх, які історія утворила. Бачив я москалів, німців, чув про турок, рулунів то-що, але чогось подібного не міг собі уявити, як поляки. Страшний і огидний хижак! Те, що виробляють в Галичині, ніколи не припірить нас з німцями і український народ очевидно буде метити. Польща вже раз згинула через Україну - те буде з нею і вдр.

Газети приносять багато звісток про наростання революційного руху. Здається, /уге. незабаром Італія вступить в ряди революційних народів. Генеральний страйк, призначений в Італії, Франції, Англії на 20 - 21.VII. буде мабуть поворотним пунктом в історії західних народів. Здається, що страйк пошириться і на деякі нейтральні держави.

Наша справа стоїть поки-що темно. Страшні помилки ми зробили, а їх так тяжко виправляти.

16.VII.

Вчора вранці приїхав Микола Михайлович /Галаган.С.З./ і привіз багато новин з Відня. Розповідає, що перше питання чув від кожного "а що там робить Шаповал?" Всі певні чомусь, що я редагую "Червону Україну". Через це Темницький відмовився зачислити мене до місії. Василько /!!/ призначений голосом місії до Швейцарії/радник М.Левицький, с-ден/. Олесь, що виїхав без причини з Будапешту і 3 місяці живе у Відні та байдикує, отримав з Віденської місії "жалування" за 3 місяці /15.000 корон/ і з 1 липня числиться при Віденській місії. Характерний штрих для характеристики наших паразитів. Темницький і Василько були ніби у Бауера за дозволом для мене виїхати. Бауер ніби рішив так, що я можу виїхати, але щоб не живе у Відні, та ще як приватна особа. Боже, до якого хамства доходять...!

Темницький "конферує" з Васильком, Липинським, Сінгаловичем, Бурачинським і іншими чорносотенцями. Начальником його канцелярії Андрій Жук, ... З Парижу приїхав Матюшенко і П.Бідушок, що розповідають: ніхто з Антантських держав України не визнає і не хоче знати. Українських делегатів не приймає ніхто. Був лише один випадок, що

"Полковник говорив з натиском..."

-Який Ваш погляд на питання земельної справи? - запитав я. Французький полковник дав дуже гнучку відповідь... Я звернув його увагу на це, що без признання селянам землі ніхто не заведе ладу на Україні, але надармо.

- "Війна з Польщею мусять бути зараз застановлена".

- Які мали б бути границі України на заході?

- "Вирішиться в Парижі".

- Який Ваш погляд на прилучення земель Угорської України до Великої України?

Представник Франції заявив, що не знає, чи Українці мають і там національну територію, але й що про це подумают в Парижі...

- "В свою армію масте зараз прийняти російських офіцерів з добровольчої армії"...

На це я встав. Бо ясним було, що вони відразу хочуть задавити волю можливість еволюційного розвитку української державности...

Другого дня повторилася та сама розмова делегації з п. Фрейденбергом.

Одвідавши ще деяких американських та англійських дипломатів Остапенко і Назарук повернули ні з чим до Києва". /П.Христик, том IV, ст. 42, 43, 44./

Вислухавши звіт делегації і проковтнувши французькі "галушки" Директорія знову по-слали до Одеси для дальших переговорів ген. Грекова, випрохувати військову допомогу.

Директорія і Рада Міністрів замість виконання прийнятих зобов'язань перед трудовим народом України, обіцяючи перед повстанням і в час повстання наділити безземельних і малоземельних селян землею і взагалі постаратися про соціальні для працюючих, заграваля з французькими імперіялістами, протекторів московських і польських поміщиків та капіталістів, про допомогу зброєю проти тих-же самих московських червоних імперіялістів і польських поміщиків. Для Франції однаково проти яких москалів Україна воює, Антанта постановила собі рішуче перешкодити повстанню сувереної України. Засліплені орієнтальщики цього не розуміли, не бачили чи не хотіли бачити.

Французи без перешкоди зайняли далші залізничні станції на північ і на схід від Одеси кільцем на 60 кілометрів. Московські монархістичні чорносотенні сили під опікою французьких генералів, на зайнятих теренах скріплювали свою позицію і давалися в знаки в першу чергу українському трудовому селянству.

В той же час, коли вислано Грекова до Антанти в Одесі, вислано окремі дипломатичні делегації до Парижу на Мирову Конференцію /там вже був Г.М.Сидоренко, був, міністр УНР/ та до інших західньо-європейських держав.

Під натиском московсько-комуністичної збройної переваги, в днях 5-6 лютого 1919 р. Київ український уряд і військо опустили і був зайнятий "інтернаціональним" військом, як фальшиво твердили московські переможці.

Директорія і Уряд переїхали до Винниці.

"Всього півтора місяці минуло з того часу, як в самій Винниці ця ж сама Директорія переживала свою революційну весну, коли навкруги все клекотіло, буяло спіжаними силами, було переповнено надії, було захоплено революційним ентузіазмом, коли голова Директорії - "На страх ворогам" складав Деклярації". /Христик, IV, ст. 91/.

А сили Української Армії УНР, в січні виносили:

"На початку січня 1919 р. на Лівобережжі Українська Республіканська Армія у своїх рядах нараховувала: 39.800 багнетів піхоти, 1,950 шабель кінноти, 86 різних гармат і 1 панцерник. На Правобережжі - 26.700 багнетів, 660 шабель, 74 різних гармат і 4 панцерники. Разом С.Петлюра розпорядив 66.500 багнетами, 6.360 шаблями, 160 гарматами і 5 панцерниками. У процесі формування ще було 55.000 воїнів різної зброї Разом 121.500. До підрахунку не ввійшли дрібні комендантські частини /В.Іваніс - Силин Петлюра... Торонто 1952, стор. 87/.

Ген. О.Безручко нараховує в той час до 150.000 українського війська. Як видно з поданих числових даних, збройні сили УНР не були вже такі малі, але причини неуспіху

треба шукати в інших моментах, про які сказано нижче.

Від Директоріяньської зброєвої делегації в Москві, нічого не чути. Одеська Антанта в найганебніший спосіб окупанта Української землі, шмагає ліквідації суверенності України, підпорядкування українського війська московським чорносотеним монархістичним генералам і взагалі поборює всякі прояви українського війська в боротьбі з Московськими комуністичними загарбниками. Навіть не обіцяє ніякої допомоги зброєю.

6 лютого 1919 р. в Бірзулі відбулася нарада скликана з ініціативи французького командування в Одесі. На цій нараді прийняли участь, від українців: Назепа І - УСДРП, Бачинський С. - УПСР, правої фракції, Остапенко С. - /?/ і ген. Греков; від французів: Фрейденберг, полковник, начальник штабу генерала д'Ансельма. Про цю нараду подають такі відомості: /П.Христич, IV, стор. 92, 93/

І. "Французьке командування поставило в ультимативній формі ряд питань, більш-менш тих самих, як ставило їх раніш в Одесі. В числі тих умов стояло: 1. Реорганізація Директорії і правительства з виходом зі складу Директорії В.Винниченка, як "большевика", С.Петлюх, як "бандита", П.Андрієвського, як "саностиїника" і доповнення її новими членами після вказівок Французів /при чому нові члени Директорії мали б бути кандидатами тих гетьмансько-буржуазних кол, які купувались в цей час в Одесі біля "союзників"/; денісія голови уряду. "большевика" Чеховського і взагалі реорганізація уряду на таких самих основах, як і Директорії. 2. Скасування земельного закону і взагалі відновлення від "большевизмського" курсу соціально-економічної політики Директорії в бік такої політики "яка не порушувала б економічних і соціальних інтересів окремих груп суспільства" і не вимагала б суспільних заворушень. 3. Підлягання армії Директорії "союзному командуванню" нарівні з добровольчою армією і спільна з останньою боротьба з большевиками за відновлення великої Росії. 4. Встановлення на звільненій від російського большевицького війська території України, що мала б бути під управою реорганізованої Директорії, повного контролю французької буржуазії і правительства над всім фінансово-економічним життям краю. За це все обіцялась "технічна" і навіть військова допомога, а також приобіцявалось колись полегодити якомусь українську справу в майбутній великій Росії, відновлення якої, як виразно і раз-у-раз підкреслювали Французі, являється їх ціллю і причиною висадки десанта в Одесі. Директоріяньські дипломати прокинули ще від "союзників" /як колись українська демократія від буржуазного російського Временного Правительства/ тільки одного: "оголошення принципу", що, мовляв, велика і могутня Антанта визнає за Україною право на самоозначення і не стане вороже до Української Народньої Республіки, як форми реалізації того права. Та, як колись російська буржуазія, так тепер "союзники" цього самого "принципу" і не хотіли признати, а тільки більше декларувати.

І немов би у відповідь на домагання Директорії визначити відношення "союзників" до української державності, французьке командування оголосило 7 лютого /1919/ свою знамениту "деклярацію" слідуєчого змісту:

"Перша група дивізій. Генеральний Штаб. З. бюро. № 6867/З. Ставка. 7-го лютого 1919 р.

Загальний Наказ № 28.

Генерал д'Ансельм прийняв, починаючи від 15 січня 1919 р., командування арміями П о л у д н е в о ї Р о с і ї, а також військовими одиницями чужоземних націй.

Франція і союзники не забули згадати, як Росія зробила на початку війни, і нині вони прийшли в Росію, щоб дати всім благодійним елементам і патріотам можливість відновити в краю порядок, який давно вже знищено страхітливим громадянською війною.

Для підтвердження: Генерал д'Ансельм, командуючий силами союзників Полудневої Росії; полковник Фрейденберг, начальник Генерального Штабу. Печатка: Східна Армія. Перша група дивізій. Генерал Командуючий".

II. Цей самий період відносно між Урядом УНР і Антантою в Одесі В.Випищенко наслідує так:
/В.Випищенко - Відродження нації. III, ст 268/
"Оце цеє "акт". /Відноситься до загального наказу ч.28.С.З./.

Більшого гугу, здається, не можна було придумати, ніж цей "акт", який, напевно, писалося в кулачніх воляхх Гріншаних-Алмазових, з ретотом, гугулом і лайками.

Але Директорія після зачитання цього "акту" на засіданні 11 лютого /1919р./ все ж таки виінесла свою постанову прийити умови, полати і Одесу своїх відпоручників і з свого боку видати теж акт.

І ось тут цікаво зрііняти два моменти в відношенні Директорії до антантського імперіалізму.

Перший момент був тоді, коли Директорія стояла в Фастові, коли до неї стікалися маси революційного селянства й, рвблнштвшншою її столи схильований, готовий до боротьби народ, коли всі революційні, живі, активні елементи з доііррми і ентузіазмом вітали владу революційної Директорії.

Тоді так само з Одеси її Рудуїї французик Віль Ею миставив нам такі самі домаганія, як і д'Анселы, той панок так само миставив од нас покірності, мизволення гетьмансько-німецьких діячів, так само називав нас "бандитами", так само складав свої заяви від антантських Урядів з Гріншаних-Алмазових.

І тоді Директорія в своїй ноті "до демократій усіх націй світу й до демократій держав Антанти зшчрена "27 листопада 1918 року, коротко миставив причини революції проти гетьманщини, її характер, її сили, змагання, говорила так:

"Одначе цей оправедливий, негугучий рух народий натискається на опір з боку держав Антанти. Устали свого посла Віль Ею французький Уряд категорично заявляє що збройною силою буде підтримувати гетьмана Скоропадського й усю його урядову систему необмеженої монархії."

"Пан Віль Ею обзипав всю українську демократію "бандою бунтарів" і грозить-ся силою французького баінета приіести український народ до слугняности злочинце ві Скоропадському".

"Од імені всіх соціалістичних і демократичних партій українського народу Директорія Української Народньої Республіки звертається до всіх народів світу, до наїйрешних частин їхніх демократій з запитанням:

"На підставі якого права французький Уряд втручається у внутрішнє життя Української Держави?"

"В ім'я чого уряди держав Антанти тепер одиовляються признати той республіканський Уряд України, який до приходу большевиків а потім німців на Україну держави Антанти признавали законним, що й зазначили тоді певними актами міжнароднього характеру?"

"Через що й в ім'я чого тепер уряди держав Антанти грозяться збройною силою підтримувати буржуазно-помішачську реакцію на Україні в особі монарха Гетьмана Скоропадського й його Уряду, заведених на Україні германським імперіалізмом?"

"...Виступаючи перед усім світом з протестом проти насильства, яке наміряються вчинити знов над українським народом держави Антанти, українська демократія заявляє, що буде боротись до останнього чоловіка в своїх рядах за соціальні й демократичні права трудового українського народу та за ту національно-державну форму свого існування, яку визначив і визначить сам український народ".

Так говорила Директорія в листопаді 1918 року, так вона реагувала на "акти" Антанти й її втручання.

І подивімоєь тепер, як вона говорила в лютому 1919, вигнана з Київів тили самі ми революційники масами, які давали їй і власну гідність, і гордість, і силу боротись дійсно, проти всіх своїх ворогів.

У відповідь на "акт" д'Анселы, прийнявши всі його умови, /що мали на меті те саме, що пан Ею, себто оборону буржуазно-помішачкої реакції й "одіної, недеїної"/, Директорія мистав своєю ноту, яка починається так:"

"Прашительство Української Республіки /слова "Народньої" чогось уже нема! / в

особі Директорії, одержавши відозву від Антанти та Сполучених Штатів Північної Америки в особі Верховного Військового командування на Україні /себто отой "Загальний наказ Ч.28", Автор/ шасливо тити, що може увійти в порозуміння з представниками Антанти та Сполучених Штатів Північної Америки в справі допомоги Україні усунути напад руського большевизму й припинити большевизм на Українській території, який виник під впливом російського большевизму та спільної боротьби разом з другими державами проти большевизму до перемоги". /Відповідальність за стіль і мову цього акту лежить на авторах його. Автор/

Далі розповідається історія національного українського руху, але так недостойно, так угодливо перед союзниками, з такими вибаченнями перед ними й перед Тимчасовим Російським Правительством, так до того брехливо, що, мабуть, самби д'Ансельмам і Гріншпица-Алмозовим гідко було читати.

Тож до соціально-політичної програми, то вся декларація Директорії, Трудовий Конгрес, його постанови, оголошення війни буржуазним пануючим класам на Україні, все це, розуміється, було в цьому акті "вигнано як собак".

Всі закони й постанови Директорії та Ради Міністрів, прийняті, ухвалені, затверджені й навіть опубліковані касувалися. Навіть касувався земельний закон, так урочисто по затвердженню "Верховною Владою" проголошений Міністром М/пиктою/ Шаповалом і так старанно ним проваджений уже в життя. В "акті" так про це говориться:

"Одним з найбільших наших завдань є як найскорше скликання Парламенту України, який скликається на підставі загального виборчого права".

Значить, з Трудовим Конгресом і декларацією Директорії покінчено.

... "а також цим Парламентом мають бути забезпечені соціально-економічні реформи, серед яких на першому місці стоїть негайне переведення аграрної реформи й охорона труда"...

Яка ж ще аграрна реформа, коли вже був земельний закон?!

Отто-ж, значить, покінчено було й з аграрним законом.

Після цих основних, програмових "ідеалів" "Висока Директорія" висловлювала свої побажання з приводу виставлених пунктів, а саме:

"Ми вручаємо державам Антанти та Сполученим Штатам оборону нашого законного права на всю флоту Чорного Моря"...

"...ли певні, що наші Високі Союзники допоможуть нам, як з боку технічного, так і в справі зміцнення нашої валюты на всесвітньому ринку".

"Українське Правительство нині задоволено тим, що шляхетна Франція, одушевляючись ідеалами свободи, культури й права, зкупі з другими державами Антанти та Сполученими Штатами Північної Америки готова підтримати нас і спільно вступити в рішучу боротьбу з большевизмом".

"Користуючи з нагоди, звертаємось до французького народу та інших народів держав Антанти з закликом допомогти нам у справі остаточного визволення нашої української нації й відбудовування Української державности та її економічно-фінансових і політичних основ".

"Свій заклик ми опираємо на традиційну повагу французького народу до права й справедливості й непохитно дотримання ним культурно-правних прав". /Там же, ст. 268-276/.

Отже з українського боку було зроблено все, чого вимагали французи. І дескриптовано себе, й ще більше підірвано довіря в революційних елементах /підкреслення наше.С.З./, обльвовано й понижено.

Ібо ж за це все дістала українська влада? "Загальний наказ Ч.28". І більш нічого. Навіть слова "Україна" не було згадано ні в одному публічному виступі французів. З самого ж початку було глузливо, цинічно обманено.

Так само ніякої технічної допомоги дано не було." /Там же, стор.280/.

III. Для повноти уяви тодішніх відносин подаємо ще третю думку: І.Ізясни /І.Ізясна - Україна в вогні і бурі Революції. Частина I. "Прометей" 1950./.

"По закінченні нарад Трудового Конгресу Директорія й уряд 2 лютого 1919 року покинули українську столицю. На деякий час центром українського політичного життя стала Вінниця".

"Зараз же по переїзді до Вінниці, Директорія скликала державну нараду з участю членів комісії Трудового Конгресу та представників українських політичних партій. На цій нараді Остапенко оголосив умови порозуміння з Антантою, що їх запропонувало французьке командування в Одесі. Ці умови Остапенко привіз з Одеси ще під час нарад Трудового Конгресу в Києві, але через евакуацію обговорення їх було відложено до Вінниці. Умови французького командування здіявали навіть найбільших прихильників згоди з Антантою. Пропозиції французького командування мали такі головні точки:

1. Директорія й уряд реорганізуються з тим, що до складу їх не входять: Винниченко, Петлюра і Чехівський.
2. Для спільної боротьби з большевиками український уряд формує армію в 300.000 чоловік, яка підлягає зверхній команді держав Антанти.
3. Українська армія повинна бути сформована в три-місячний термін, при чому в разі не достачі українських старшин запрошуються офіцери з російських добровольців.
4. На час боротьби з большевиками залізниця і фінанси переходять під контроль франц.
5. Справа державної незалежності України вирішується на мировій конференції в Парижі.
6. Директорія звертається до Франції з проханням прийняти Україну під свій протекторат.

Ці умови французького командування викликали загальне обурення. Учасники наради висловилися категорично проти того, щоб їх прийняти".

"Тим часом з ініціативи французького командування 6 лютого 1919 р. на ст. Бірзуля відбулися переговори уповноважених Директорії з начальником штабу франц. командування в Одесі полк. Фрейденбергом. /Про це сказано вище. С.С./...

"...Остапенко, як голова делегації, оголосив відповідь Директорії на зазначені вище умови французького командування. В цій відповіді Директорія висувала такі головні домагання:

1. Признання Антантою самостійності України і допущення української делегації на мирову конференцію в Парижі /Голова української делегації до Парижу Г.Сидоренко, разом з секретарем делегації А.Петрушевичем - брат диктатора ЗУНР Е.Петрушевича - прибули до Парижу 20.I.1919 р. Решта членів чекала на візи на в'їзд до Парижу/.
2. Сувереність Директорії.
3. Забезпечення народного ладу і соціальних реформ на Україні.
4. Забезпечення українських колоній в Сибірі.
5. Повернення Україні чорноморської флоти. /Чорноморська флота була взята антантським командуванням скоро після того, як на побережжі Чорного моря висадився грецько - французький десант, і частину флоти вивезено до Царгороду/.
6. Признання автономності української армії з правом свого представника в зверхній команді.
7. Недопущення до складу української армії ніяких російських офіцерів.

Фрейденберг спочатку слухав Остапенка спокійно, потім спаленів і відразу ж накинувся на ті домагання в його заяві, що торкалися сувереності Директорії. Ми не тільки випагаємо, сказав він, усунення Винниченка, Петлюри та Чехівського, але й надальді вважаємо необхідним, щоб зміни в складі Директорії відбувалися за нашою згодою. Для нас ця вимога принципова, і коли на це не погодитесь, тоді зайві всякі розмови. Винниченка і Чехівського, додав він, треба вигнати як собак, а Петлюра мусить зникнути сам...

Ці недопустимі вирази на адресу відповідальних представників нашого уряду й віська надзвичайно обурили всіх членів нашої делегації... Я і Бачинський випагали від Остапенка, щоб негайно запротестувати й покинути нараду. Але Остапенко дуже нас просив в інтересах справи зберегти рівновагу, поки в перерві не обговоримо цієї справи між собою. Ми на це погодилися. Тоді Остапенко відповів Фрейденбергу, що Трудовий Конгрес висловив довіря цілій Директорії в її теперішньому складі. На це Фрейденберг продовжував зарозумілим тоном, що, мовляв Франція і Антанта не мають довіря до Директорії... то французьке командування не може обіцяти ніякої допомоги, в такому випадку

воно піде і проти большевиків, і проти українського народу.

Друге наше категоричне домагання, продовжував Фрайденберг, це те, щоб митрополит Антоній і єпископ Євлогій, як і всі бувші гетьманські міністри, заарештовані українською владою, були випущені з арешту. Французький уряд, мовляв, телеграфував до Одеси в справі Антонія та міністрів і коли б з ними що трапилось по вині Директорії, то повідомимо голову французького уряду Клемансо і тоді про українську справу не буде й мови.

"Ви домагаєтеся, каже на це Остапенко, випущення Антонія та Євлогія, а також гетьманських міністрів. Алеж вони реакціонери. Навіщо буде думати український народ про Францію, якщо ми звільнемо їх на вашу вимогу?"

- Народ український може думати що хоче, але потім ви самі переконаєтеся, як багато на цьому втратить українська справа. Тому раджу вам дозволити арештованим виїхати в Одесу.

"Алеж вони під судом і слідством, бо обвинувачуються в державній зраді".

- А які будуть карі?

"Це компетенція суду. До закінчення слідства ми їх випустити не можемо".

/І.Мазепа, том I, стор. 96 - 101/.

Справа цих арештованих кінчилася, як пише Винниченко, так:

"Наприклад, у справі арештованих гетьманських міністрів. Директорія два рази рішуче постановила цих людей не випускати, не зважаючи на всі настійні домагання французів /Прізвіща їх такі: бувші міністри Скоропадського Уряду - Рейнбот, Ржепецький, Гербель, Гаврилов та ще півтора десятка протофісовців/. Але С.Остапенко тихенько, без гвалту й без усяких постанов усіх тих злочинців посадив у вагони й одвіз у Одесу. /В.Винниченко, том III, стор. 278/.

Розмови закінчилися такими пропозиціями Фрейденберга:

1. що він не може торкатися справи самостійності України, бо це компетенція Мірової Конференції в Парижі,
2. що боротьбу проти большевиків проектується організувати таким способом, що окремі національні армії з своїми урядами мають діяти в межах певних зон. Українська зона буде межувати на заході з зоною польською, а на сході з зоною російських добровольців. В кожній зоні цивільна влада діє до кінця боротьби, можливо аж до Петербургу, і сама постачає харчі своїй армії,
3. Українська армія буде автономною щодо своєї внутрішньої організації, але підлягатиме загальному командуванню. Українська і добровольча зони - французькі. На схід від них - зона англійська. Зона Польська - мішана англо-французька,
4. війна між українцями і поляками буде припинена. Кордон між Україною і Польщею встановить мирова конференція в Парижі,
5. Чорноморська флота взята ооженниками, як німецька здобич, тому питання про поворот чорноморської флоти Україні, як і питання колоній в Сибірі, може бути вирішене лише в зв'язку з питаннями про державну незалежність України,
6. народний лад і соціальні реформи на Україні, це справа внутрішня самих українців. Французьке правительство вважає лише, що при переведенні земельної реформи повинен бути залишений принцип приватної власності,
7. виключно в інтересах справи, мусимо взяти під своє загальне керування фінанси і залізниці всіх національних зон,
8. Франція зможе дати все потрібне для успішного ведення боротьби з большевиками.

"Після цих пояснень наша делегація зішлася на свою окрему нараду. Всі члени делегації були тієї думки, що ми не можемо прийняти умов французького командування. Тільки Греків був настроєний за прийняття французьких пропозицій. Остапенко від нашого імені заявив, що нас не задовольняє відношення французького командування до Директорії та до справи самостійності України.

Пригадую, що вся наша делегація верталась в Винницю з невеселим почуттям, що французьке командування в Одесі - це ворожа нам сила". Мазепа, I, стор. 101 - 103/.

Далі буде.

С.Дулібич.

ЛИСТИ З БРАЗИЛІЇ.Московські комедіянти в Лондоні.

Чудернацький отой народ англійці. Не ми не кажемо, а газети.

Підслухали в Гоголя: "Какой русский не любит быстрой езды..." та знаючи, що Хрущов любить потанцювати, взяли тай обернули дружеську візиту пельників, на зріст, кремлівських достойників у справжнє московське весілля. Звідсилясь довідались британці, як москалі на весілля, наївшись і напившись до "отвала"/до одказу/, підхоплять молоду на віз і гонять з нею крутими деревами по дуку в коней хватає.

Підхоплюють гостей з Москви і потягом, і авто, і літаком, - пішки не пускали, гонили з ними по Лондоні, в Манчестер, Шеккерс, Гарвелл, Мангем і на ярмарку, міжнародно, в Бірмінгем побували. Де тільки не бували з ними! Вдовж і зперек цілої Англії позили їх. А перед виїздом завезли до Шкоції уїскаши напоїти, щоб дорогих товаришів не нудило на морі, як до дому вертатимуть.

Чого тільки не бачили Хрущов /або Хрущ.Ред./ і Булганін з шкварками чекістами? А разом з ними Малік, Гроппа та інші кремлівські душугуби і гнобителі... До чого тільки не придивлялися? Все бачили, як в "Емітажі", тільки олона англійського не завважили.

Як завважити у товаристві оалх лордів з консерватистів і "соціалістів", міністрів, депутатів і шкських президентів різних-прерізних капіталістичних індустрій. Між мужиками в лаптах вони знаменито орієнтуються, все підміняють і припітять!

Тай часу не вистачало. Їх пару кроків зроблять, що не розпічуть гопорити, як на снідання, підобід, на обід, полудник, вечерю й на поечерю засідати треба було.

А там... пий і гуляй, русская душа розпашнистая! В Лондоні є тепер що їсти й випити, не то, що колись під час війни було мало й те на картку на харчі, люди недоїдали.

Понад тиждень купалась русская душа в "какетинському" та в різних ваннах з Криму. До дня висушували стакан водки за здоров'я Королеви Англії. Традиційне "Кліко" залишалося сторча стирчати в відрах з льодом. Бо: в шлунок провідників Московсько-комуністичної імперії пролетарсько-кріпацький продукт - кав'яр не притягне французького буржуазного шампану.

Отак бенькетуючи в день і в ночі потопилися всі. Зашуміло в голові, як потайки у межичасі бенькетів закомтували шного європейського інтернаціоналу. Прийшлося в англійську суботу по англійському звичаю провести неділю на дачі Ідена в політичній інтипності й без дипломатичної асистенції.

На дачі швїтрилось з голови Булганіна та Хрущова непорозуміння між ними, що повстало, як хтось із них спотикнувся на першого англійського каміньця на березі, Хрущов відіслав гумор, якого прикип собі з дня народження в Кургані по оусідотву з українцями. Дотепи, є з чого веселитись і радуватись.

Усіх зусиль англійці докладають, щоб догодити дорогим гостенькам.

Після смачного обіду у прем'єра, на якому були міністри лорди традиційні, звичайні і лорди "соціалісти", послі, представники урядової партії й опозиції, навіть Черчилль був запрошений. Веселою компанією поїхали в Оксфорд на олашозвістний університет поглянути. Їх за непорозуміння? Булганін на Хрущова поглядає. Ректор усіх англійських державних мужів вітає, як булях своїх учнів вклячно з представниками робітників! Для принаести ректор в "академічній уніформі" зфотографувався з Булганіном. Але англійський уряд не показав університету в Гарріард - найшшої своєї школи політичних наук, звідки виходять самі політики, що Англією керують; Англійська челядь: щоб не принизити гостей з Кремлю - диктаторів, які не знати чи й натуральні курси скінчили.

Увірвались дотепи, душа в п'яту посунулась у Хрущова, аж Булганін за голову захопвся в Оксфорді, а страшний зробилось на ярмарку, як зустрівся з народом. На смерть перелякались!

Частина англійців з ентузіазмом вітала радянських головачів /і горлорізів.Ред./, а друга - прорвала ізоляційний кордон поліції, обступила авто Ідена, з шксетом і гру-

били вигукати, пальцями під ніс тикали йому - дивись! з ким ти братасяєш? А позаду їх шість тисяч поляків, п'ять тисяч українців, трохи менше литвинів і інші, з плакатами на різних мовах: "ДУШОГУБИ, ГЕТЬ З НАШИХ ЗЕМЕЛЬ! ХОЧЕМО ВОЛІ! ХОЧЕМО ДО ДОМУ! і тд.

Пришурились глибоко в автах московські омільчаки зі страху. Витріщили шкелі очі свої на маніфестантів, дивились, як агенти Скотланд Ярду на мотоциклах сігналізували: люде, дайте дорогу, високі гості їдуть! Дивом дивом дивувались, що лондоська поліція тоді нічого до діла не мала.

Нижком, щоб ніхто не бачив Хрущов з Булганіним і компанією поклали вінка на могилі Карла Маркса з таким написом: "Фундаторові наукового комунізму"

Лондон бачив і жде, що далі буде. Ірб москалі самі сказали, що це значить.

І ми не поспішаємо думати над цим. Бачимо, що московський червоний імперіалізм по сорока роках кровавого існування переконався наскільки слабенькою підпорою для нього є "науковий комунізм", що на практиці перетворився в найчорніший і найбрутальніший імперіалізм і кріпацьку систему. На практиці побачили, що комунізмом далі кордонів ширити не можна більше, а ті, що є, ось-ось лопнуть навіки.

На могилі Карла Маркса символічно Москва відрікається від комунізму, послідовника його - Сталіна по смерті поволенську палить, як спалила мертвого царя.

У "співіснуванні" порятунку шукає.

Думає, що весь світ їй повірить, але наївних вже не так багато. Не догадається про московські заміри. Знає, що не допоможе. Витанцьовує, щоб світ не перашкоджав їй вбити в уявлених народів стреління до своєї національно-державної і соціально-економічної волі.

Такого собі бажають "співіснування" в Кремлі.

Над Телізю у московських головачів проходив страх, минули здивування, настрої повертався. Про політику ніхто не говорив. Ніхто не питається чого вони приїхали. Але Хрущов розбалакався.

-Нігде правди діти, каже. У нас ненавидять англійського капіталізму, а в Лондоні московського комунізму. Але радянський пролетаріат і світова буржуазія одна - ково бояться війни з модерною зброєю. Доля світу в руках російського та англійського народу. Миру і спокою досягнемо при співіснуванні московського комунізму та англійського капіталізму. Чи зле в світі жилося за історичного співіснування двох капіталізмів за часів Романових? Ленін же поправляв "Капітал" Карла Маркса доказуючи можливість і кінце потрібним співіснування капіталізму з комунізмом. Не послужався цього Сталін, але він помер, чи може його "померти". Гад./.. Ми повертаємось до Леніна. Ір Москва ширі бажає миру та співіснування, то на те ж і сфотографувався Хрущов з білою голубкою на лівій долоні: нехай англійці праворуч їдуть, а москалі й з лівого боку підтюпцем за нами.

Не дуже великі уступки для англійців потрібно зробити. Нехай тільки подеруть на шпатель список стратегічного крапу, нехай продають для СРСР все чого потребують. -Ір ж таке стратегічний крап чи матеріал? філософує Хрущов. І пояснює: під стратегічний крап кожний може розуміти всілякий матеріал, як йому здається чи хочеться розуміти. Багато знаходиться й таких, що до стратегічного крапу зараховують і смалець, якого давно Москві бракує.

Гучно й помпезно приймали консерватисти советського президента й генералів комуністичної партії, лейбуристи і "соціалістичні" лорди також влаштували прийаття.

Світова преса не поцікавилась робітничим меню і не заприїтими яствами трудящих покріплювалася й на столі англійських соціалістів і "соціалістичних" лордів. Але занотувала, що було там декілька дуже терпких страв. Сьорбнувши однієї, як циган горчиці, Хрущов збентежений та з'їритований, заледви пробурмотав: "З нами, лейбуристами, трудніше домовитися і порозумітися, як з вашими консерватистами і консервативним урядом"....

Це сталося після того, як Беван, Гайткел і містер Бровн запиталися чи советська влада випустила з поза залізної куртини соціалістів на волю. Хрущова це здивувало, мовляв неправда. Провідники лейбуристів настоювали на своїйому та домагалися не-

гайного звільнення. Припертий до стіни, Микита шкитував, що справа соціалістів - московська домашня справа й до неї чужинця: зась. По домашньому під советами дорогів комунізму гостро карається.

По цьому, друга терпка справа. Морган Філіпс, секретар англійської робітничої партії прочитав списка ув'язнених соціалістів советським урядом і запитав чи там робітники вільно організовані в синдикатах, чи там є вільна критика та чи працюючі мають свободу. Коли цього всього ще не має, то домагався в імені партії, щоб Хрущов прирік що по повороті советські робітники заживуть життям на зразок робітничого життя в Англії...

На робітничому бенкеті не посмакувало "вождям" советського пролетаріату.

Тож не дивуватись, що по таких пері Булганін з Хрущовим бігцем побігли до англійської катедралі та до католицької - Святого Петра. Не бачив ніхто, як там молилися, але всі звернули увагу, що Хрущов у Вінстінстері відмовився розписатись у книзі високодостойних відвідувачів золотим для таких okazji пером, а розписався пролетарською Шіффельд - власною ручкою вифабрикованою в Америці. І скося подивлялись на таблицю в п'ять Розвельта з якої золоті літери промовляли: "Вірному оборонцеві полі і широму приятелю Англії".

Щоб доказати перед світом, що консерватисти в порівнянні з лейбурістами є джельтмени, то для москалів у королівському театрі виставили оперу. А як-жа! За те, що комуністичні головачі поцілували в руку Королеву Англії удостоїли їх посидіти в королівській ложі. А в антрактах для разваци частували, все частували. Як скінчилась вистава англійської "нудненької" штуки пішли гуртом до Маліка кінчити частушку ікрою і водкою. Пан чи товариш Клірику, велика риба, з торговельної мисії, вийшов на свіже повітря. З під амбасад англійська поліція забрала його до цупи й на ранок під суд поставила. На розправі Клірик оправдувався: "Я ж советській амбасаді з салти Іде ном бражничав. Здибувався комуністичний московський світ у Лондоні від судового виroku - в Англії нікому не забороняється бражничать, але безобразничать на вулиці кому б то не було не дозволяється і за безобразіє в п'яному виді заплатити, товаришу, п'ять шілінгів, це на перший раз!..

Почали протирати, не кажено з п'ятими, заспані очі Булганін з Хрущовим і запримітили англійського олоня - ніхто їх тут не вірить і на кивки їх беруть. Уряд цього не сказав. За нього лейбурісти промовляють. До цього щеї балакучі американці говорять, шийбуть писане уповаження мають, щоб відповідати за Англію.

Річ не булава! Скрізь Хрущова запрошують з візитом, а американці кажуть, як він хоче приїхати до нас, то нехай попроситься. Ми подумаємо над цим. Зауважили москалі американську калькуляцію у промовах. Американці кажуть, що Америка не є ворогом "советського" народу, докати з ним не буде, але є проти поліційно-диктаторської державної влади, розгизданого деспотизму, насильства, безправ'я і неволі в якій людина живе зі страхом за завтрашній день. З промов можна заключити, що вільний світ є за співіснування між народами, але комуністи зусять перестати підкупати, брехнею, курацією підіновувати і валити не комуністичні уряди. Визвольні сили /по нашому: проти московського державного капіталізму - імперіялізму/ набірають розгошу не тільки у вільних народів, вони, ті сили, досить сильно діють і в самому СССР і okazуються значно більшими, як передбачувалося. Одним і пояснюється "лізгити" московських богомольних тапчурістів - диктаторів, щоб "співіснування" знайти.

Потягнули американці за язика й англійців. "Економіст" в Лондоні новою дипломатією з подробицями своїми індокує цілком промову Дулеса.

Як олоня запримітили в англійсько-американському "Брітани", Хрущов з Булганіном по звичці у танець пустилися. На цей раз не козачка, а лезгінку. І замість гострипи кинджалами пописувати у танці, пописувались воднею бомбою, атомною бомбою, нуклеарною зброєю - власної советської фабрикації. Це на те, щоб витворити враження у глядачів, що на телевізії з Москви можна буде післати цю жахливу зброю не тільки у найдавні закутки земного глобу, але й самому антишкові на дно пекла.

Затапували лезгінку щеї через те, що в Кремлі заграли: до Полудневої Америки

Іде ариятин Атаназ Мителл. Католицька Полуднева Америка затрусилася: не досить тут комуністами нас страшать, самого Атанаса Кремль вислав. З молитвами до бога: да буде воля твоя свята, щоб оминув хату нашу Сатана! /Для латинських народів, як вимовляють Атаназ, то звучуть сатаназ - чорт/.

Американці не злякалися погрози з Москви, що комуністичний спритний спец від гандлю забере їм ринки. Байдуке насниотують відому пісеньку: "Гулим джам, гулим джам, ми таргуем баклажан/помідорони/ і різні травку..." Знають, ариятини їде до Аргентини не продавати, а купувати для советського раю: хліба, сиру, м'яса, взагалі харчів; і для Маленкових електро-інкубаторів яєць та шкіри на нові черевики Хрущову з Булганіном, на майбутні танці. Але за що купити?!

Тим-часом у Лондоні розважають гостей. "Несподівано" завели їх у парламент, де "несподівано" лейбуристи й усі консерватисти напосілися на Ідена, як він сам у своїй хаті смів приймати Хрущова і Булганіна? Хотіли знати про що там говорилося й до чого договорилися. При цьому сипалися дотепи англійські на адресу Ідена та його гостей.

-Ш-Ш-ша! хтось зашептав, на галерії сидять Булганін з Хрущовим і регочуть з нас.

-Нічого, відповіли з лейбуристичних лав. Нехай учаться демократії!

Аж тут "несподівано" входить у залю засідань, співзвинишсь, старий Черчіль.

Всі англійці встали в Парламенті. Сиділи лише москалі й не догадувались, що це для них наука, як у людей шанується і опозиція й однопартійцями заслужених громадян.

Не повстрипався Шенвілл, бувший міністр державної оборони, і передав куті меду. Заспокоючи своїх москофілів завважив: "У всякому разі візита советських лідерів буде повчаючою для них /а англійці мають одну, дуже повчаючу лекцію від советської флоти/, нехай приглядаються як відбувається співіснування консерваторів і лейбуристів у британському парламенті".

Розчарований неуспіхом з візити Хрущов на прощання по батьківськи зауважив англійським робітникам: він сподівається, що лейбуристи при другій зустрічі з ним будуть чемніше поводитись.

А повернувшись до Москви, звалоє вини за неуспіхи з візити на англійських робітників називаючи їх "жалогідними соціалістами". Нарікає, що не мав стичності з народом, бо все знать їх оточувала. Ніби під Оксфордом і на ярмарку в Бірінггемі не був із простим не зустрічався.

З промов Хрущова в Москві відчувається, що в лаптях танцювати від столиці до столиці не випадає більше. Захде, аж Микоян черевики з Аргентини привезе, і ми почекаємо, аж Атаназ його пзує.

- - - - -

Але з цих танців одну повчаючу лекцію англійці мають: відомий англійський пурок Лйонель Краб, під час гостювання советської флоти в англійських водах, зник.

Де він?

Світ цим дуже цікавиться, чекає про цей випадок правди. Тепер все окутане таємницею. Очекаємо й ми!

I.V.1956.

- - - - -

ВІТАЛЬНА ПРОМОВА РАДИ ЛОНДОНСЬКОГО ГРАФСТВА,

П. Миколі Олександровичу Булганіну, Голові Ради Міністрів і п.Микиті Сергійовичу Хрущову, Членові Президії Верховної Ради Союзу Радянських Соціалістичних Республік.

В а ш і П р е в о с х о д і т е л ь т в а !

Ми, представники жителі Лондонського графства, вітаємо Вас від ~~їх~~ імені. Ваш візит в нашу історичну столицю - серце Британської співдружності націй і імперії робить нам приємність і ми пишаємося тим, що Ви прийшли сьогодні ввечері в Каунті холл. Ми просили б Вас передати народам Вашої країни наші привітання і надії на те, що незабаром ми, можливо, краще будемо знати один одного.

Ми завжди пага'ятаємо ті фатальні роки, коли ми разом билися за спільну справу, а наші і ваші громадяни так тяжко страждали від агресії спільного порога. Ваша сьогоднішня присутність серед нас відроджує співчуття і взаєморозуміння, що існували

в той історичний час.

Існує багато і значних розбіжностей, які розділяють наші два народи /Не два народи, а дві імперії. Редакція "УГС"/, і всяка дія, що допоможе подолати ці розбіжності, дорога обоим народам і всьому світові /очевидно імперіялістам англійським і московським, а не всьому світові. Ред./ . Вільний обмін візитами між людьми наших країн, що сприяє встановленню взаємного розуміння і дружби, міг би бути основою цього зближення.

Ми раді тому, що для керівних членів нашої ради виявилось можливим відвідати в минулому році Радянський Союз, зустрічатися з вашими співвітчизниками і бачити на власні очі красу Вашої столиці і Ваші великі досягнення в галузі народного добробуту /ми від широго серця бажаємо вітальникам такого "добробуту" - Ред./ . У нас також є багато чого, що ми можемо показати як у нашому любимому Лондоні, так і в наших закладах громадського обслуговування. Ми сподіваємося, що Ви зможете побачити деякі з них під час Вашої поїздки.

За останні місяці ми мали приємність прийняти тут деяких Ваших опівітчизників і ми сподіваємось, що ці візити допомогли обоим сторонам встановити більше взаєморозуміння при розгляді багатьох спільних для нас проблем /як далі жити народи! Ред./ .

Населення Лондона з великим інтересом стежили за ходом Вашої поїздки і молитиметься /а як-же! англійські попи молитимуться за королеву і імперію, а советські попи за Московських катів і Московський імперіялізм. Ред./ про те, щоб Ваші переговори тут могли зблизити обидві наші країни в справі взаєморозуміння. Ми - одержанки і радники ради Лондонського графства - поділяємо з усім нашим народом надію на те, що незабаром можливе буде створення такої атмосфери у відносинах між усіма народами, яка приведе до міцного миру в усьому світі. /подано за "Радянська Україна" з 24. IV. 1956/.

Б. ЛЕВИЦЬКИЙ НА ВОЛІ.

В українській реакційній і нацистичній пресі, з'явилися "сенсації" про арешт одного з редакторів газети "Вперед". Подаємо тут листа Б. Левицького з газети "Вперед", число 4, 1956. Редакція.

Цією дорогою дякую всім тим моїм знайомим і товаришам, які приїмали мене у зв'язку з припиненням слідства наді мною та звільненням мене з тюрми. Зокрема сердечно дякую всім тим, хто під час моєї відсутності співчував і допомагав моїй тяжко хворій дружині. Так само дякую тим журналістам, які, не зважаючи на провокації та натиск певних середовищ, стрималися від повторення в пресі тих нісенітниць і диких інформацій, які, як це стверджено, походили від бандерівського середовища.

Іншим разом я поінформую еміграцію докладніше про все, зв'язане з цією моєю історією. Тут тільки скажу, що в рамках моєї професійної діяльності журналіста я зустрічався з польськими /варшавськими/, а останньо /на женевській конференції і після неї/ з советськими журналістами. Робив це з точно окресленою сферою зацікавлення не тільки з свого бажання, а й з обов'язку, як представник певних органів західної преси. Може це з погляду декого з емігрантів неприпустиме, але тоді треба осуджувати не тільки мене, а й журналістів американських, німецьких і так далі. Мої зустрічі я робив зовсім явно і від них не торпіла ні одна українська душа, а тим паче українська справа. А якби в цих зустрічах було щось не з а к о н н о г о з точки зору України, в якій я живу, то напевне ніхто не допоміг би мені вийти на волю й бути зовсім виправданим. Отож не моя вина, коли дезорієнтовані донощиками поліції вкляли в цю справу свій зміст і зробили з того сенсацію. Не винен я і в тому, що всі провокатори і комбінатори цієї історії опинились сьогодні перед розбитим коритом... Скажу ще тільки, що якби американці, німці, французи чи англійці чи хтось інший мали своїх бандерівців, то й з їхніми журналістами могла б трапитись така як зі мною пригода. Але бандерівщина - це тільки українське явище.

Тим особам з бандерівського середовища, які збираються мене "судити", не буду відповідати ще хоч би тому, що вони братовбивці і що своєю поведінкою в моїй справі вони скомпромітували не тільки себе, але також українську еміграційну громадськість, бо після перевірки доносів і переслухання доносчиків /Кашуба, Мудрик і гідний їхнього морального й інтелектуального позезу... Мицько/ всі німецькі органи визнали бандерівське середовище за організатора наклепів і провокацій. Б.Лешинський.

- - - - -

І К Р О Ї Д И.

Англійські експерти в СРСР. 18.IV.1956 до Москви прибула делегація англійських енергетиків на чолі з лордом Сітріном і Дж.Еккельсоном. Делегацію прийняв міністр електростанцій СРСР Г.Маленков і влаштував для англійських гостей сніданок з ікрою і водкою. Гостям московська ікра і водка дуже смакувала. У вечорі делегація відвідала Великий театр.

Діячі культури Данії в СРСР. В другій половині квітня 1956 делегація діячів культури Данії, очолювана професором Петром Скаутрупом навідала СРСР. 22.IV. ця делегація відвідала Київ, тут вона побувала кілька днів. З конкурентційних причин Данські делегати не похвалили ікри, але водочка, казали, знаменита!

Французькі міністри в СРСР. 15.V.1956 до Москви літаком прибули прем'єр Франції Гю Молле і міністер закордонних справ Християн Піно. Зустріли їх Булганін та Молотов і ще деякі особи колективної диктатури.

День перед приїздом Молле, Булганін дав інтерв'ю для французького щоденника "Ле Монд", в якому висловив такий погляд:

"В нинішніх міжнародних відносинах є тільки два шляхи: або ширше співіснування, або найбільш деструктивна війна в історії світу".../Сказано ясно! Ред./.

В далішому слові Булганін висловив признання, що Франція розв'язала проблему самостійності Тунісу та Марокка, і побажав щоб і Алжиру надано самостійність. /Туніс і Марокко тепер мають стільки "самостійності" як УРСР, ВРСР і інші ...СРСР-и.Редак./

Після таких привітальних тостів ікра і водка французам не смакувала, проблема Алжиру і Африки зіпсувала настрій і гумор у міністрів Молле і Піно, бо скоренько повернулися до Парижу.

- - - - -

У В А Г А !

О Г О Л О Ш Е Н Н Я !

У В А Г А !

Видавництво "Українське Громадське Слово" в Новім Йорку, має на меті видати денні записи Миколи Югановича Шаповала, під назвою Щ О Д Е Н Н И К. Роб докладніше з'ясувати працю, організаційні зв'язки і погляди М.Ю.Шаповала на всі проблеми відродження і відновлення України потрібно видати книжкою Л И С Т У В А Н Н Я: цобто листи які писав М.Ю. і листи /копії/, що адресувалися до М.Ю.

Просимо всіх, хто має які листи, незалежно від року їх писання, від М.Ю.Шаповала, або копії з листів адресованих до М.Ю. Шаповала, заслати п о з и ч к о в о до Редакції "Українського Громадського Слова". По використанні листи або копії будуть звернені власникам. Кошти пересилки звернумо. Дякуємо!

С.Зоркаль,

Редактор "Українського Громадського Слова"

Наших Шаповалих Передплатників, що не внесли передплату за "Українське Громадське Слово" на 1956 рік, просимо не очікувати дальшого листового уплинення і як найскоріше передплату вирівняти. Також просимо вирівняти за надіслану книжку: "Схема Математису" та інші книги. Дякуємо!

Редакція "УГС".